

EUROOPA KOHTU OTSUS

12. juuli 1983*

[...]

Kohtuasjas 170/78,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: komisjoni juriskonsult Anthony McClellan, komisjoni juriidilise osakonna liige, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Oreste Montalto büroo, Jean Monnet Building, Kirchberg

hageja

keda toetab

Itaalia Vabariik, esindaja: Arnaldo Squillante, riiginõukogu divisjonijuhataja ja vaidlusalaste diplomaatiliste asjade osakonna juhataja, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o: riigiadvokaat Marcello Conti, Itaalia saatkond,

menetlusse astuja (kolmas isik)

versus

Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik, esindaja: rahandusministeeriumi nõuandeadvokaadi abi R.N. Ricks, keda abistab Peter Archer, riiginõunik, advokaatide kutseühing Gray's Inn, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Briti saatkond,

kostja

mille esemeks on otsus, et Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik, jättes tühistamata või parandamata oma siseriiklikud sätted aktsiisimaksu suhtes mittekobrutava kerge veini pealt, on jätnud täitmata oma kohustused EMÜ asutamislepingu artikli 95 teise lõike tähenduses,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president J. Mertens de Wilmars, kodade esimehed P. Pescatore, A. O'Keeffe ja U. Everling, kohtunikud lord Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann, Y. Galmot ja C. Kakouris,

kohtujurist P. VerLoren van Themaat,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

kohtusekretär P. Heim,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. Oma hagiga, mis anti sisse 7. augustil 1978, alustas komisjon EMÜ asutamislepingu artikli 169 alusel menetlust, teatamiseks, et Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik on jätnud täitmata oma kohustused EMÜ asutamislepingu artikli 95 teise lõike alusel, maksustades aktsiisiga mittekobrutavaid kergeid veine, mida valmistatakse toorviinamarjadest (edaspidi “veinid”) kõrgemal määral, suhtelistes mõistetes kui õlut.

2. 27. veebruaril 1980 võttis kohus vastu ajutise otsuse (EKL 1980, lk 417), milles ta lahendas kõige esmalt mitmed seaduse momendid, mis puudutavad artikli 95 tõlgendamist ja teiseks, võttis ette teatud küsimuste ettevalmistava uuringu, mida tol ajal ei näinud olevat võimalik lõplikult lahendada. Enne otsuse andmist komisjoni poolt esitatud avalduse kohta kohustas kohus pooli vaidluse teemat veelkord uurima õiguslike kaalutluste valguses, mis olid otsuses fikseeritud, ja kandma kohtule enne fikseeritud kuupäeva ette vaidluse lahenduse, milleni nad jõudsid, või nende vastavad seisukohad. Kohus jättis endale õiguse anda lõplik otsus pärast seda kuupäeva, olles uurinud esitatud aruandeid, või ilma nende aruanneteta.

3. Selle otsuse valguses uurisid pooled vaidlust algselt kahepoolisel alusel. Pärast seda püüdis komisjon lahendada see läbirääkimiste teel nõukogus piiritusjookide maksustamise probleemi igakülgse lahendamisega. Nende läbirääkimiste tulemuse ootuses püüdsid pooled saada ja said mitu korda selle perioodi pikendust, mis kohus ette kirjutas oma 27. veebruari 1980 aasta otsuses. Kuna nad ei suutnud saavutada rahumeelset kokkulepet, siis esitasid nad oma aruanded vastavalt 1. ja 2. detsembril 1981. Itaalia valitsus, kes sekkus menetlusse, sai võimaluse väljendada oma arvamusi.

4. Pooled esitasid suulised argumendid 19. mai 1982. aasta istungil. Kuna sel etapil esitatud informatsioon oli ikka veel ebapiisav, et võimaldada asi lahendada, käskis kohus oma 15. juuli 1982. aasta korraldusega, mis tehti vastavalt kodukorra artiklile 46 ja 60, uuringut laiendada.

Pooltelt püüti saada täiendavat informatsiooni populaarse kvaliteediga veini ja õlle tarbijahindade ja maksustatud hindade suhtes, st seda tüüpi veini ja õlle, mida regulaarselt müüakse ja tarbitakse Ühendkuningriigis ja teistes liikmesriikides. Samuti püüti saada teavet trendide kohta kogu aasta õlle ja veini tarbimise kohta ühenduses.

5. Pooled vastasid neile küsimustele ja esitasid täiendavaid suulisi argumente 15. märtsi 1983. aasta istungil.

Põhiküsimus

6. Tuleks meelde tuletada, et küsimused, mida vaadeldi ja mis jäeti osaliselt vastamata 27 veebruari 1980. aasta otsuses, puudutasid esiteks, veini ja õlle vahelise konkurentsisuhte loomust ja teiseks, võrdluse aluse valikut ja vastava maksusuhte määratlust kahe toote vahel. Neid kaht küsimust tuleb uuesti vaadelda informatsiooni valguses, mis on esitatud nendel kahel uuringu täiendaval etapil.

Konkurentsisuhe veini ja õlle vahel

7. Oma 27. veebruari 1980. aasta otsuses toonitas kohus, et artikli 95 teine lõige kehtis nende toodete käsitluse maksustamise eesmärkidel, mis, täitmata sarnasuse kriteeriumi, mis oli fikseeritud selle artikli esimeses lõikes, olid siiski konkurentsisis, kas osaliselt või potentsiaalselt, importiva riigi teatud toodetega. Otsuses oli lisatud, et selleks, et määratleda konkurentsisuhte olemasolu artikli 95 teise lõike tähenduses, on vajalik vaadelda mitte ainult praegust turuseisu, vaid samuti võimalikke arenguid, mis puudutavad kaupade vaba liikumist ühenduses ja täiendavat potentsiaali toodete omavaheliseks asenduseks, mis võib ilmneda kaubanduse elavnemises, selleks, et täiel määral arendada liikmesriikide majanduste komplementaarseid karakteristikuid vastavalt eesmärkidele, mis fikseeriti asutamislepingu artiklis 2.

8. Mis puudutab küsimust konkurentsi kohta veini ja õlle vahel, siis asus kohus seisukohale, et vähemalt teatud ulatuses on nimetatud kaks jooki suutelised rahuldama identseid vajadusi, seega tuleb tunnistada, et need on teatud määral omavahel asendatavad. Kohus osutas samuti, et võimaliku asenduse määra mõõtmise eesmärgil ei tuleks tähelepanu piirata antud liikmesriigis või regioonis moodustunud tarbimisharjumustega. Neid harjumusi, mis on oma olemuselt vahelduvad ajas ja ruumis, ei saa vaadelda muudetamatuna; liikmesriigi maksupoliitika ei tohi seetõttu antud tarbimisharjumusi kristalliseerida, seega konsolideerides eelise, mille vastavad riiklikud tööstused on saavutanud nende harjumuste rahuldamises.

9. Kuid kohus tunnistas, et oluliste erinevuste tõttu veini ja õlle vahel, on raske nende jookide valmistamisprotsesse ja loomulikke omadusi võrrelda, nii nagu Ühendkuningriigi valitsus on õigustatult nentinud. Seetõttu palus kohus pooli võimaldada lisainformatsiooni eesmärgiga hajutada kahtlused, mis eksisteerivad nende kahe toote vahelise konkurentsisuhte vormis.

10. Ühendkuningriigi valitsus ei esitanud oma järgnevat avaldustes arvamust selles küsimuses. Komisjon väljendas nägemust, et erinevus tootmistingimustes, millele kohus omistas teatud

tähtsust, polnud oluline kahe toote hinnastruktuuri vaatenurgast, eriti seoses populaarse kvaliteediga õlle ja veini konkurentsisuhtega.

11. Itaalia valitsus väitis, et seoses sellega on sobimatu võrrelda õlut keskmise alkoholisisaldusega veinidega või, *a fortiori*, suurema alkoholisisaldusega veinidega. Valitsuse arvamusel just kõige kergemad veinid alkoholisisaldusega 9° piires, st kõige populaarsemad ja odavamad veinid tõesti konkureerivad õllega. Seetõttu võttis ta seisukoha, et need veinid tuleb välja valida võrdluse eesmärgil, kui on küsimus selles, kuidas mõõta maksustamist kas toodete alkoholisisalduse või hinna alusel.

12. Kohus luges Itaalia valitsuse märkusi asjakohasteks. Seoses veinide oluliste erinevustega kvaliteedis ja seetõttu ka hinnas, tuleb otsustav konkurentsisuhe õlle, populaarse ja laialt tarbitava joogi ning veini vahel tuvastada, lähtudes neist veinidest, mis on kõige kättesaadavamad laiale avalikkusele, st üldiselt kõige kergematest ja odavamate sortidest. Järelikult on see sobiv alus fiskaalsete võrdluste tegemisel, lähtudes kõnealuse kahe joogi alkoholisisaldusest ja hinnast.

Sobiva maksukoefitsiendi määratlemine

13. Mis puudutab võrdluse meetodi valikut sobiva maksukoefitsiendi (suhtarvu) määratlemiseks, siis on komisjon seisukohal, et kõige ohutum meetod on kasutada kriteeriumi, mis seondub nii kõnealuste jookide mahu kui alkoholisisaldusega. Komisjon on seisukohal, et maksustamine üle määra 1:2,8, lähtudes mahust (mis seetõttu esindab maksukoefitsienti 1:1, lähtudes vaid alkoholisisaldusest), tekitab “presumptiooni”, et õllele on osutatud kaudne kaitse.

14. Ühendkuningriigi valitsus viitas komisjonile 1963. aastal fiskaalse ja finantskomitee poolt esitatud aruande järeldustele (Neumark'i aruanne) ja toonitas veelkord, et õige võrdlus peab põhinema kahe kõnealuse toote maksustatud hindade maksustamisel. Valitsus on seisukohal, et keskmistel hindadel põhinev võrdlus on eelistatav võrdlusele, mis põhineb keskmisel alkoholisisaldusel. Puudub küsimus diskrimineeriva või protektsionistliku praktika kohta seal, kus on fikseeritud, et maksud, mida võetakse kahelt konkureerivalt tootelt, esindavad samasugust proportsiooni nimetatud toodete keskmistes hindadest. Ühendkuningriigi valitsus on seisukohal, et vastavalt sellele kriteeriumile puudub Briti maksusüsteemil protektsionistlik toime.

15. Selles punktis vaidlustab Itaalia valitsus Ühendkuningriigi ja komisjoni esitatud argumente. Ta toonitab, et vaidluse lahendamiseks on tähtis asjaolu, et vein on põllumajandustoode ja õlu tööstustoode. Valitsuse arvamusel peaks ühise põllumajanduspoliitika nõuded tooma kaasa maksustamismäära sisseviimisele, mis soodustab põllumajandustooteid, ja seega poleks järjepidev selle poliitikaga täielikult elimineerida riikliku maksusüsteemi alusel ühenduse mõju sekkumisele veinitootmise toetuseks.

16. Itaalia valitsus vaidlustab samuti tähtsust, mida komisjon omistab kahe kõnealuse joogi alkoholisisaldusele. Valitsuse arvamusel on otsustavaks kriteeriumiks maksustamise hinnang seoses kahe joogi mahuga. Selleks on kaks põhjust: esiteks, Ühendkuningriigi maksustamissüsteem põhineb toodete mahul; teiseks, kuna mõlemal juhul on jookidel madal alkoholisisaldus ja need sobivad toidu kõrvale või janu kustutamiseks, mõjub tarbijavalikule mitte

kahe toote alkoholisisaldus, vaid nende üldkarakteristikud, näiteks maitse ja aroom, mille tulemusena neid tarbitakse samadel eesmärkidel ja enamvähem samades kogustes. Kogemus näitab, et tarbimismäär õlle ja veini vahel pole mingil juhul üle 1,5:1, kui see pole täpselt võrdne.

17. Itaalia valitsus tuleb järeldusele, et need kaks kriteeriumi, mis puudutavad mahtu ja alkoholisisaldust, tuleks ühendada selles mõttes, et mahu alusel peaks kahe joogi maksustamine olema põhimõtteliselt võrdne, seega viitab veini kõrgem maksustamine, lähtudes vaid alkoholisisaldusest, suure tõenäosusega sellele, et tegemist on diskrimineerimisega ja et kõnealusel maksusüsteemil on kaitsev iseloom.

18. Arvamuste vahetus poolte vahel, mis leidis aset pärast 27. veebruari 1980. aasta otsust, näitab, et kuigi ükski võrdluskriteerium, mida kasutatakse eesmärgiga määratleda maksukoefitsient kahe kõnealuse toote vahel, ei suuda anda eraldivõetuna usaldusväärseid tulemusi; asi on siiski nii, et igäüks kasutatud kolmest meetodist, st maksukoormuse hinnang, lähtudes mahust, alkoholisisaldusest ja toodete hinnast, võib anda olulist informatsiooni vaidlustatud maksusüsteemi hinnanguks.

19. Puudub vaidlus selles, et õlle ja veini maksustamine, lähtudes kahe joogi mahust, näitab, et veini maksustatakse enam kui õlut nii suhtelistes kui ka absoluutmõistetes. Veini maksustamine mitte ainult ei kasvanud oluliselt õlle maksustamise suhtes, kui Ühendkuningriik asendas tollilõivu aktsiisimaksuga, nagu kohus juba täheldas oma 27. veebruari 1980. aasta otsuses, vaid on samuti selge, et aastatel, millega see menetlus seondub, nimelt 1976 ja 1977, oli veini maksustamine keskmiselt viis korda kõrgem, lähtudes mahust kui õlle maksustamine; teiste sõnadega, veinile pandi peale ümmarguselt 400% suurune täiendav maksukoormus.

20. Mis puudutab võrdluskriteeriumi, mis põhineb alkoholisisaldusel, siis märkis kohus juba oma 27. veebruari 1980. aasta otsuses, et kuigi on tõsi, et alkoholisisaldus on vaid sekundaarne tegur kliendipoolsel valikutegemisel kahe kõnealuse joogi vahel, kujutab see endast siiski suhteliselt usaldusväärset kriteeriumit võrdluseks. Tuleb nentida, et nõukogu tunnistas selle kriteeriumi asjakohasust oma töö käigus, mis ikka veel kestab, ja mille eesmärgiks on alkoholi ja mitmesuguste alkoholsete jookide maksustamise harmoniseerimine.

21. Näitajate valguses, mida kohus on juba aktsepteerinud, on selge, et kõnealusel perioodil kandis vein Ühendkuningriigis maksukoormust, mis, lähtudes alkoholisisaldusest, oli üle kahe korra raskem kui see, mis oli pandud õllele, st täiendav maksukoormus vähemalt 100%.

22. Mis puudutab maksustamise kriteeriumi maksustatud hinnast, siis olid kohtul seisukoha võtmisega teatud raskused, seoses sellega, et pooled olid esitanud lahkuminevat informatsiooni. Eriti, komisjoni poolt esitatud informatsiooni ebatäielikkus, mis seisnes müügihindade nimistutest paralleelse informatsiooni puudumisega, millest oleks ilmnenu, nende hindade piirides, aktsiisimaks, lisandväärtusmaks (käibemaks) ja maksustatud hind, tegi selle kriteeriumi hindamise, mida Ühendkuningriigi valitsus luges ülimalt tähtsaks, eriti raskeks.

23. Vastuseks 15. juuli 1982. aasta korraldusele, milles kohus nõudis pooltelt informatsiooni esitamist tarbijahindade ja maksustatud hindade kohta erinevat tüüpi veinide ja õlle suhtes, mida

tavapäraselt müüakse ja tarbitakse Ühendkuningriigis, andis Ühendkuningriigi valitsus informatsiooni vaid kahe saksa veini kohta (Goldener October ja Blue Nun), mida kahtlemata tarbitakse laialt, kuid mis on vaevalt esinduslikud ühenduse veiniturul.

24. Komisjon ja Itaalia valitsus vaidlustasid veinide asjakohasuse, mille oli välja valinud Ühendkuningriigi valitsus ja esitasid üksikasjaliku informatsiooni, mis puudutas itaalia veine; komisjon püüdis tuvastada keskmiseid hindu, samas kui Itaalia valitsus, vastavuses ülalviidatud lähenemisega, võrdles maksustamist tüüpilise briti õlle hinna pealt maksustamisega odavaima itaalia veini pealt, mis on olulistes kogustes saadaval Ühendkuningriigi turul.

25. Komisjoni arvutlused, mis seonduvad Ühendkuningriigi turuga selle praeguses seisus ja mille asjakohasust Ühendkuningriigi valitsus pole vaidlustanud, näitavad, et veinile on pandud täiendav maksukoormus ca 58% ja 77%, samas Itaalia valitsuse arvutlused odavaima veini kohta näitavad, et sellele veinile on pandud täiendav maksukoormus, mis küündib kuni 286%. Neid järeldusi toetab kaudselt Ühendkuningriigi valitsuse analüüs kahe saksa veini müügihinna kohta. Tõesti, üks neist kahest veinist esindab peaaegu täpselt pariteetsuspunkti õlle ja veini vahel maksustamise vaatenurgast hinnale. See näide tõendab, et kõik Ühendkuningriigis turustatavad veinid on, lähtudes hinnast, suhtelistes mõistetes enam maksustatud kui õlu. Komisjoni poolt esitatud hindade nimistutest ilmneb, et Ühendkuningriigi turul on kenake hulk veine, mis satuvad selle definitsiooni alla, ja nende seas on praktiliselt kõik itaalia veinid, mis on seetõttu täiendava maksukoormuse objektiks, mis suureneb pöördproportsioonis nende hinnaga.

26. Pärast poolte esitatud informatsiooniga tutvumist tuli kohus järeldusele, et kui teha võrdlus nende veinide baasil, mis on odavamad kui veinitüübid, mille valis Ühendkuningriik ja mille mitmeid variante müüakse Ühendkuningriigi turul olulistes kogustes, selgub, et täpselt need veinid on oma hinna tõttu vahetus konkurentsivõimelise kodumaise õlletootmisega ja kannatavad kõrgema maksukoormuse all.

27. Seega on kohtu poolt läbiviidud üksikasjaliku uuringu valguses selge, et mis iganes kriteeriumi kasutada võrdluseks, kusjuures puudub vajadus väljendada eelistust ühele või teisele, paneb Ühendkuningriigi maksusüsteem veinidele, mis on imporditud teistest liikmesriikidest täiendava maksukoormuse, et sellega kaitsta kodumaist õlletootmist, sedavõrd, kuivõrd õlletootmine moodustab kõige asjakohasema viitekriteeriumi konkurentsi vaatevinklist. Kuna selline tootmine on kõige silmatorkavam populaarseimate veinide puhul, siis on Ühendkuningriigi maksusüsteemi mõju samaväärne sellega, kui asetada veinile luksuskauba tähis, mis ei jäta sellega seonduva maksukoormuse tõttu tarbijale tõelist võimalust tarbida seda alternatiivina tüüpilisele kodumaisele joogile.

28. Eelpool nimetatud arutlustest tuleneb, et pannes aktsiisimaksu mittekobrutavatele kergetele veinidele, mida valmistatakse toorviinamarjadest, kõrgemal määral, suhtelistes mõistetes kui õllele, on Ühendkuningriik jätnud täitmata oma kohustused EMÜ asutamislepingu artikli 95 teise lõike tähenduses.

Kohtukulud

29. Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui võitja on seda taotlenud. Kuid vastavalt artikli 69 lõikele 3 võib kohus anda korralduse, et pooled kannavad omaenda kulud täies ulatuses või osaliselt, kui asjaolud on erakorralised.

30. Antud juhul on kohane rakendada seda diskretsiooniõigust. Menetluse käigus on ilmnenud, et komisjon algatas selle hagi adekvaatset eeluuringut teostamata; selle tulemusel pidi kohus tegema korduvaid järelepärimisi informatsiooni suhtes ja menetlust pikendama. Pooled peavad seetõttu kandma oma kulud, v.a see, mis puudutab Itaalia vabariigi kulusid, mille tasub Ühendkuningriik.

Esitatud põhjendustest lähtuvalt,

EUROOPA KOHUS,

otsustab:

1. Pannes aktsiisimaksu mittekobrutavatele kergetele veinidele, mida valmistatakse toorviinamarjadest kõrgemal määral, suhtelistes mõistetes, kui õllele, on Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik jätnud täitmata oma kohustused EMÜ asutamislepingu artikli 95 teise lõike tähenduses.

2. Kohustab Euroopa Ühenduste Komisjoni ja Ühendkuningriiki kandma omaenda kulud. Itaalia Vabariigi poolt kantud kulud tasub Ühendkuningriik.

Mertens de Wilmars Pescatore O'Keefe Everling Mackenzie Stuart

Bosco Koopmans Due Bahlmann Galmor Kakouris

Kuulutatud avalikul istungil 12. juulil 1983 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

P. Heim

J. Mertens de Wilmars

